

Genomförandeplan för den nationella barnstrategin för statsminister Orpos regeringsperiod

Inledning.....	2
BARNSTRATEGIN I KORTHET	3
Centrala riktlinjer:	3
Strategins rättsliga och samhälleliga grund	4
Kopplingen mellan den nationella barnstrategin och de program och strategier som genomförs under Orpos regeringsperiod	5
Den europeiska barngarantin (European Child Guarantee)	7
BARNSTRATEGIGRUPPENS LÅNGSIKTIGA ÅTGÄRDER.....	7
ÅTGÄRDER SOM SKA VIDTAS UNDER REGERINGSPERIODEN	11
1. Ett Finland för alla barn.....	11
Bekämpning av diskriminering och ojämlikhet	12
Tryggande av utsatta barns rättigheter	12
Skydd av barn mot våld.....	14
Koordinering av barnärenden	15
2. Välmående och kunniga barn	15
Social- och välfärdstjänster för barn och familjer	16
Småbarnspedagogik och utbildning	17
Tillräcklig utkomst för familjen samt möjlighet att kombinera arbete och familjeliv.....	21
Barns relationer med närstående och kamrater.....	22
Barns fritid och hobbyer.....	22
3. Barnen delaktiga i samhället.....	25
Bedömning av konsekvenserna för barn samt barnbudgetering.....	25
Barnets rätt att bli hörd och få information.....	26
VERKSTÄLLANDET AV STRATEGIN	29
Finansiering	29
Uppföljning och utvärdering av genomförandeplanen.....	29

Inledning

FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) har i Finland varit gällande på lagnivå sedan 1991. Barnrättskommittén som övervakar genomförandet av konventionen i konventionsstaterna har i sin allmänna kommentar 5 (2003) konstaterat att regeringen i konventionsstaterna ska agera utifrån en förenande, heltäckande och rättsbaserad nationell strategi som grundar sig på konventionen så att hela regeringen och alla dess nivåer främjar och respekterar barnets rättigheter. Kommittén har konstaterat att strategin måste godkännas på högsta förvaltningsnivå för att vara inflytelserik. Barnrättskommittén har också konstaterat att strategin ska kopplas till den nationella utvecklingsplaneringen och inkluderas i den nationella budgeteringen så att den inte hamnar utanför de centrala beslutsprocesserna.

Beredningen av den nationella barnstrategin inleddes i Finland 2018, då riksdagen förutsatte att statsrådet utarbetar en nationell barnstrategi (RSk 34/2018 rd). Statsrådet tillsatte den 5 mars 2020 en parlamentarisk kommitté med medlemmar från alla riksdagsgrupper för att bereda en nationell barnstrategi som sträcker sig över regeringsperioderna och förenar olika förvaltningsområden. Finlands nationella barnstrategi publicerades den 23 februari 2021 (Statsrådets publikationer 2021:9).

Utöver det långsiktiga genomförandet av den nationella barnstrategin har varje regering i uppgift att utarbeta och genomföra en noggrannare genomförandeplan för att genomföra riktlinjerna i strategin under sin regeringsperiod. Olika ministerier i samarbete med olika aktörer i samhället ansvarar för att genomföra genomförandeplanen under regeringsperioden. Strategin ska etableras som en naturlig del av framför allt statens, regionförvaltningens och kommunernas verksamhet. Genomförandet kopplas å ena sidan till regeringsprogrammet och å andra sidan till mer omfattande principiella mål som grundar sig på barnstrategin.

Utöver genomförandeplanen för den nationella barnstrategin som utarbetas varje regeringsperiod främjas barnstrategin av den permanenta barnstrategigruppen vid social- och hälsovårdsministeriet. Gruppens koordinerande roll omfattar hela statsrådet. Barnstrategigruppen sörjer genom tjänstearbete över regeringsperioderna för att arbetet med barnstrategin har en nära och långsiktig koppling till den strategiska planeringen och beslutsfattandet inom statsförvaltningen, i välfärdsområdena och i kommunerna. Barnstrategigruppen arbetar starkt tväradministrativt inom statsrådet och i nära samarbete med medborgarsamhället och andra aktörer som är viktiga för barnens rättigheter. Målet med barnstrategin är att skyldigheterna i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ska beaktas på ett heltäckande och systematiskt sätt inom alla förvaltningsområden och på alla förvaltningsnivåer.

FN:s barnrättskommitté gav den 2 juni 2023 Finland rekommendationer om genomförandet av konventionen om barnets rättigheter. Barnrättskommittén ansåg att flera lagstiftningsåtgärder och politiska åtgärder som genomförts i Finland var positiva, till exempel reformen av bestämmelserna om sexualbrott i strafflagen, den nya nationella barnstrategin, genomförandeplanerna för Istanbulkonventionen och Lanzarotekonventionen samt handlingsplanen mot människohandel.

Ett viktigt bekymmer som kommittén lyfte fram var barn i utsatt ställning. Brådskande ärenden som kommittén lyfte fram var likabehandling (rasdiskriminering, hatretorik, hatbrott), förebyggande av våld mot barn, inklusive sexuell exploatering och sexuellt utnyttjande, mobbning, barn som lever åtskilt från sin familj, barn med funktionsnedsättning (inkluderande undervisning, minskning av anstaltsvården), asylsökande barn, flyktingbarn och invandrabarn samt rättskipning som gäller barn (förebyggande av brott som begås av barn).

I rekommendationerna framhövdes också starkt att barnets bästa ska prioriteras. Det gavs rekommendationer om barnkonsekvensanalys, koordinering av arbetet, datainsamling och statistik, resurser, barnens delaktighet, förebyggande av barnhandel, stöd till familjer bland annat i skilsmässosituationer, barnens (psykiska) hälsa, klimatförändringens inverkan på barn, fattigdom i barnfamiljer samt säkerställande av avgiftsfria och förmånliga hobbyer. Ett nytt tema som lyftes fram var barnets skydd och rätt till integritet i digitala tjänster.

Denna genomförandeplan för den nationella barnstrategin som utarbetats under statsminister Orpos regeringsperiod är den andra i ordningen. Genomförandeplanen har beretts som ett tväradministrativt tjänstearbete i den tjänstemannaarbetsgrupp som tillsatts som stöd för arbetet med barnstrategin och riktlinjer har dragits upp i ministerarbetsgruppen för barn, unga och familjer. De rekommendationer som FN:s kommitté för barnets rättigheter gett Finland beaktas såväl i utarbetandet av genomförandeplanen som i tjänsteuppgifter i anslutning till barnstrategin. Åtgärderna i genomförandeplanen främjar temana i anslutning till de rekommendationer som Finland fått. Man har strävat efter att hålla planen så koncis och läsbar som möjligt.

I samband med beredningen av genomförandeplanen ordnades en workshop för hörande den 19 mars 2024. I workshoppen deltog cirka 130 aktörer från statsförvaltningen, organisationer, kommuner och välfärdsområden.

Utkastet till statsminister Orpos regerings genomförandeplan var på remiss i den öppna tjänsten utlåtande.fi 18.3–26.4.2024. Ministerierna, kommunerna, välfärdsområdena och organisationerna gav sammanlagt 75 utlåtanden om genomförandeplanen. Alla aktörer som gav ett utlåtande ansåg att åtgärderna i genomförandeplanen åtminstone delvis är i linje med barnstrategins vision om att "skapa ett barn- och familjevänligt Finland som respekterar barnets rättigheter". Genomförandeplanen har redigerats och de kommande mer detaljerade arbetsplanerna preciseras utifrån responsen på utlåtandena. Synpunkterna i utlåtandena beaktas också i tjänstearbetet kring barnstrategin.

Genomförandeplanen har godkänts vid statsrådets allmänna sammanträde 6.6.2024.

BARNSTRATEGIN I KORTHET

Centrala riktlinjer:

Genom barnstrategin skapas ett barn- och familjevänligt Finland som respekterar barnets rättigheter. Genom barnstrategin tryggas dessutom ett målinriktat och konsekvent genomförande av de skyldigheter i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som gäller barn, i synnerhet i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Behovet av en nationell barnstrategi har lyfts fram under flera olika regeringar.

Strategin behövs framför allt för att 1) beslut och riktlinjer som är viktiga med tanke på barnets rättigheter ofta är splittrade och inte alltid konsekvent grundar sig på respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna i Finland och för att 2) tillgodoseendet av barnets rättigheter därför i hög grad beror på barnets bakgrund, familj och andra motsvarande omständigheter.

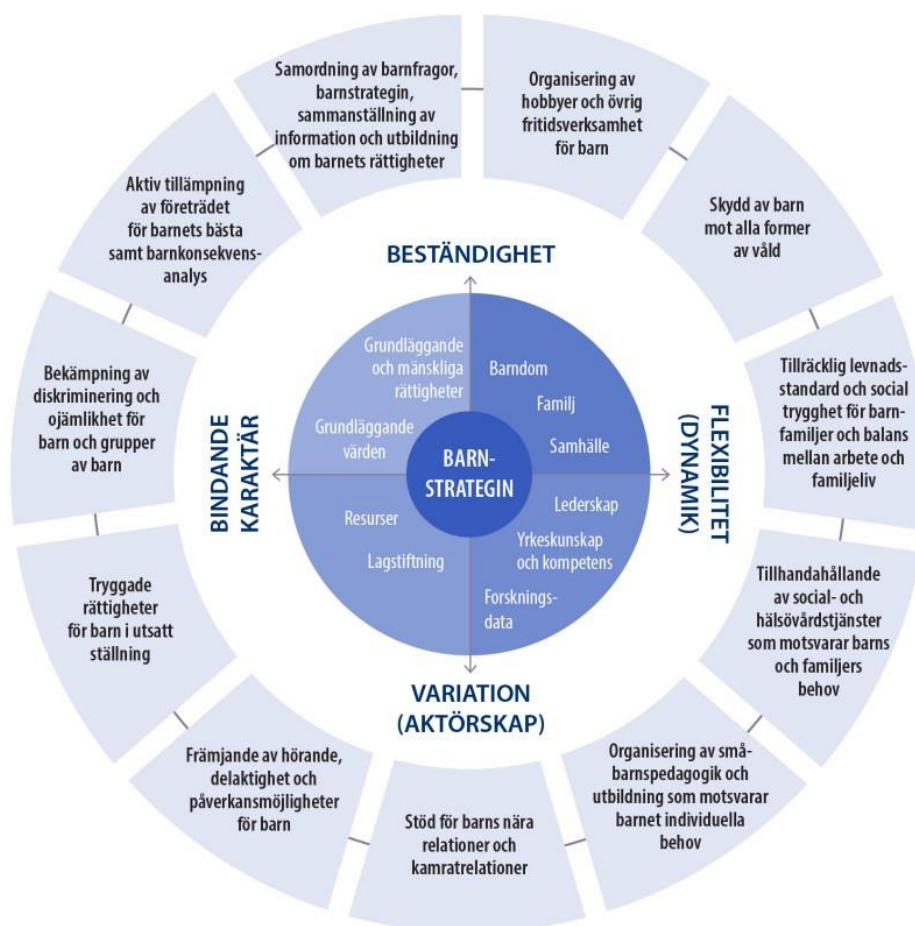
Det centrala målet med strategin är att skapa en hållbar, konsekvent och långsiktig grund för den nationella barn- och familjepolitiken. Med hjälp av strategin utvecklas beslutsfattandet, samarbetet och verksamhetsätten som gäller barn och familjer så att man på alla förvaltningsområden och -nivåer på ett heltäckande och systematiskt sätt beaktar skyldigheterna i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna.

Strategin bygger på tre huvudidéer:

- 1) Genom strategin skapas ett genuint barn- och familjevänligt Finland som respekterar barnets rättigheter.
- 2) Barnets rättigheter och ställning befästs så att barnen parallellt med alla andra samhällsmedlemmar konsekvent beaktas i all politisk och faktisk verksamhet och så att de får information om sina rättigheter.
- 3) Utsatta barns ställning tryggas och deras behov identifieras bättre.

Enligt artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet. Den nationella barnstrategin gäller således alla under 18 år. I strategin och verkställandet av den beaktas dessutom i stor utsträckning de familjer där barnen lever samt unga vuxna i skarven mellan barndomen och vuxenlivet.

Strategins rättsliga och samhälleliga grund



FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) är en människorättskonvention som är förpliktande för Finland. Den fastställer de rättigheter för personer under 18 år som konventionsstaterna ska trygga inom olika områden av livet och samhället.

Denna barnstrategi är avsedd att uppfylla de förpliktelser som konventionen ålägger Finland. Strategin grundar sig vid sidan av FN:s konvention om barnets rättigheter på andra skyldigheter som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i Finland samt på Finlands starka rättsstatstradition.

Strategin stöder sig på de fyra allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter: icke-diskriminering, prioritering av barnets bästa, barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling samt barnets delaktighet.

Kopplingen mellan den nationella barnstrategin och de program och strategier som genomförs under Orpos regeringsperiod

I enlighet med statsminister Orpos regeringsprogram bereds och genomförs inom olika förvaltningsområden flera olika program och planer som har beröringspunkter med genomförandet av den nationella barnstrategin. I genomförandet av den nationella barnstrategin beaktas dessa beröringspunkter i så stor utsträckning som möjligt. Olika samhällsfenomen kan behandlas i flera olika program, dock ur sådana synvinklar att överlappningar undviks. Vid samordningen av programmen är det viktigt med ett smidigt informationsutbyte mellan olika förvaltningsområden under hela regeringsperioden.

Den nationella barnstrategin och dess verkställandeplan har ett starkt samband med det **riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO)**. RUNGPO är ett tväradministrativt program som statsrådet godkände för fyra år i syfte att främja ungas uppväxt- och levnadsförhållanden. Med unga avses personer under 29 år. I programmet fastställer regeringen målen för ungdomspolitiken och åtgärderna för att nå dem.

Regeringen har som mål att få alla åldersgrupper att motionera mer, med fokus på barn och unga. För att uppnå detta mål upprättas det förvaltningsövergripande programmet **Mer motion i Finland** för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga, där målet är i synnerhet att hitta lösningar för att öka den fysiska aktiviteten i vardagen. I programmet Mer motion i Finland ingår sammanlagt 16 åtgärder (som i sin tur innehåller 1–3 olika åtgärder var), varav 50 procent riktas direkt till målgruppen barn och unga. De flesta av de återstående åtgärderna är också delvis inriktade på barn och unga.

Regeringen har i sitt program förbundit sig att respektera demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. Regeringen har förbundit sig att främja likabehandling och icke-diskriminering samt att arbeta för att bekämpa rasism. Regeringen vill engagera hela det finländska samhället i detta arbete. Statsrådets meddelande om främjande av likabehandling, jämställdhet och icke-diskriminering (31.8.2023) har mål som är gemensamma med målen i barnstrategin. De åtgärder som beskrivs i meddelandet konkretiseras ytterligare genom ett separat åtgärdsprogram som bereds vid statsrådets kansli och där skrivelserna i meddelandet preciseras. Åtgärdsprogrammet är en fortsättning på det tidigare handlingsprogrammet Ett jämlikt Finland.

Ett tväradministrativt **nationellt program för främjande av demokrati och deltagande** i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet är under beredning. Ett särskilt mål med programmet är att främja valdeltagandet och stärka barns och ungas delaktighet. Ett syfte med programmet är dessutom att främja utvecklingen av god praxis inom demokrati- och människorättsfostran samt att stärka kulturen av god diskussion och utbyte av åsikter i samhället redan från barndomen samtidigt som den grundlagsenliga yttrande- och åsiktsfriheten tryggas. I regeringsprogrammet fastställs också att de ungas delaktighet och regionala jämlikhet ska främjas bland annat genom att ungdomsfullmäktiges ställning stärks i kommunerna och välfärdsområdena.

Den nationella strategin för biologisk mångfald och det tillhörande handlingsprogrammet bereds under ledning av miljöministeriet och torde godkännas i början av 2024. **En klimatpolitisk plan på medellång sikt** bereds under 2024 och barnen kommer att höras också i beredningen som leds av miljöministeriet.

Den nationella strategin för psykisk hälsa publicerades 2020 (social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:7). Målet med strategin för psykisk hälsa är att trygga kontinuiteten och målinriktningen i mentalvårdsarbetet fram till 2030. Utgångspunkten för strategin är ett övergripande beaktande av den psykiska hälsan i samhället och dess verksamhetsområden och nivåer. I samband med strategin för psykisk hälsa bereddes ett program för förebyggande av självmord, vars åtgärder genomförs samtidigt som strategin för psykisk hälsa genomförs.

En av de fem tyngdpunkterna i innehållet i strategin för psykisk hälsa är ”Hur barns och ungas psykiska hälsa byggs upp i vardagen”. Enligt strategin måste man identifiera vilken betydelse barndomen och ungdomen har för människans välbefinnande och hälsa under hela livet för att barns och ungas psykiska hälsa ska kunna stödjas effektivt i deras vardag. Strategin innehåller nio förslag till åtgärder för att främja stärkandet av barns och ungas psykiska hälsa. Målen i strategin för psykisk hälsa är desamma som i den nationella barnstrategin, där man också drar upp riktlinjer för förutsättningarna för god psykisk hälsa som en del av barnens välbefinnande.

År 2022 publicerades en **handlingsplan för att minska fattigdom och utslagning** före 2030 (social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2022:15). Finland har satt som mål att minska antalet personer som löper risk för fattigdom eller utslagning med 100 000 personer före 2030. En tredjedel av dessa personer borde vara barn. Utgångsnivån för målet är 2019, då 838 000 personer i Finland enligt Eurostat löpte risk för fattigdom eller utslagning. Det nationella målet grundar sig på det allmänna målet på EU-nivå om en betydande minskning av fattigdom och utslagning före 2030. I handlingsplanen har också barnfattigdom beaktats. Detta har en nära koppling till riktlinjerna för att minska fattigdomen i barnfamiljer i den nationella barnstrategin.

Undervisnings- och kulturministeriets **åtgärdsprogram för att främja mångfalden inom konst och kultur** grundar sig på en slutrapport från en arbetsgrupp som tillsatts av ministeriet (2021). Målet med programmet är att beakta den finländska befolkningens mångfald i all planering och allt beslutsfattande som berör konst- och kulturpolitik. De genomgående principerna i programmet är att främja likabehandling och jämställdhet, identifiering av kulturarvets mångfald och stärkande av dialogen mellan olika kulturer samt möjligheterna för alla som bor i Finland att öka sina kunskaper och färdigheter och utnyttja dem i arbetet och på fritiden. Programmet omfattar sex åtgärdshelheter. De åtgärder som genomförs inom statsrådet är en viktig del av programmet.

Målet med social- och hälsovårdsministeriets **program En barndom utan våld** 2020–2025 och den **åtgärdsplan** som utarbetats för att genomföra programmet är att förebygga psykiskt och fysiskt våld och sexuellt våld mot barn och unga i åldern 0–17 år. Åtgärdsplanen innehåller nationella mål och 93 evidensbaserade åtgärder med fokus på att förebygga våld mot minderåriga barn, minimera skadorna och på den egentliga vården och där tyngdpunkten ligger på förebyggande. Genomförandet av planen följs upp och styrs av en styrgrupp som utsetts för Institutet för hälsa och välfärd och som består av representanter för fyra ministerier (SHM, IM, UKM, ANM) och 29 andra organisationer.

Justitieministeriet tillsatte 2023 en arbetsgrupp för att bereda ett åtgärdsprogram mot ungdoms- och gängbrottslighet, som godkändes av statsrådet i april 2024. I programmet identifieras vikten av tidigt ingripande, dock med fokus på de barn hos vilka man redan har identifierat ett kriminellt beteende. Åtgärdsprogrammet mot ungdoms- och gängbrottslighet har en nära koppling till i synnerhet den nationella barnstrategins åtgärd för att stärka och utveckla ankarverksamheten på ett sektorsövergripande sätt och behovet av att utveckla ett långvarigare och intensivare stöd för unga som frigör sig från en spiral av brott och rusmedel i det multiprofessionella samarbetet i välfärdsområdena och kommunerna.

Under ledning av delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE utarbetas ett **nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** för 2024–2027. I programmet finns i synnerhet när det gäller barns och ungas delaktighet likheter med målen i den nationella barnstrategin.

I **handlingsplanen mot människohandel**, som samordnas tväradministrativt inom arbetet mot människohandel, kommer även människohandel som berör barn och unga och förebyggande av denna att beaktas.

Finlands program för romsk politik (Rompo3) gäller 2023–2030. Rompo3 grundar sig på EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet. I programmet Rompo3 betonas främjandet av romska barns och ungas rättigheter i enlighet med Europarådets rekommendationer och Europarådets barnstrategi 2022–2027. Den långsiktiga barnstrategin och programmet för romsk politik som gäller fram till 2030 stöder varandra.

Den europeiska barngarantin (European Child Guarantee)

Europeiska unionens råd godkände den 14 juni 2021 rekommendationen om en europeisk barngaranti. Syftet med rekommendationen är att förebygga och bekämpa social utslagning och stärka lika möjligheter genom att garantera barnen den basservice de behöver. Barngarantin är en del av en omfattande helhet som linjerats i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och EU:s strategi för barnets rättigheter. Syftet med EU:s barngaranti är att stödja i synnerhet utsatta barn och deras familjer samt att hjälpa till att rikta investeringar till barns välfärd. Genom att bekämpa barnfattigdom och främja jämlika möjligheter bidrar man till att trygga barnets rättigheter.

I Finland genomförs det nationella handlingsprogrammet för barngarantin över regeringsperioderna inom referensramen för den nationella barnstrategin och dess genomförandeplaner. Medlemsländerna rapporterar vartannat år till kommissionen om framstegen i genomförandet av rekommendationen. Rapporteringen för 2022–2024 genomfördes i mars 2024.

BARNSTRATEGIGRUPPENS LÅNGSIKTIGA ÅTGÄRDER

Den nationella barnstrategin utgör grunden för ett långsiktigt arbete för att tillgodose barnets rättigheter i Finland. **Barnstrategin genomförs på två nivåer.**

Den första nivån består av en parlamentariskt beredd barnstrategi som överskrider regeringsperioderna och styr genomförandet av en strategisk och konsekvent barn- och familjepolitik. Barnstrategigruppen, som inledde sin permanenta verksamhet 2023, ansvarar för genomförandet av barnstrategin. Dess centrala uppgifter är att

- koordinera arbetet inom barnstrategins barnrättsnätverk och säkerställa den parlamentariska kontakten
- genomföra barnstrategin och sköta uppföljning och rapportering om den
- koordinera och följa upp den europeiska barngarantin
- stärka och främja datainsamlingen om barn, unga och familjer
- stärka och främja utbildningen om barnets rättigheter och delaktighet
- stärka och främja bedömningen av konsekvenserna för barn samt barnbudgeteringen och barns delaktighet.

De uppgifter som fastställts för barnstrategigruppen utgör ett kontinuerligt och långsiktigt arbete som utförs tväradministrativt och i nära samarbete med statsförvaltningen, välfärdsområdena, kommunerna, organisationer och andra intressentgrupper. Barn och unga deltar på olika sätt i planeringen, genomförandet och utvärderingen av arbetet.

Den andra nivån består av den genomförandeplan för barnstrategin som varje regering har utarbetat för sin mandatperiod. Genomförandeplanen bereds som ett tjänsteuppdrag som omfattar olika förvaltningsområden och godkänns vid statsrådets allmänna sammanträde. I planen specificeras närmare vilka åtgärder som kommer att användas för att främja de strategiska riktlinjerna under varje regeringsperiod. Det finns en genomförare som bär huvudansvaret för varje åtgärd och som nämns först. De som genomför åtgärderna instrueras att genomgående i all verksamhet beakta principerna i barnstrategin, till exempel att främja likabehandling och jämställdhet samt barnens delaktighet. För åtgärderna utarbetas noggrannare arbetsplaner och genomförandet av dem följs upp och utvärderas såväl vad gäller resultat som effekter.

I den här planen presenteras planerna för arbetet på den första nivån, det vill säga barnstrategigruppens kontinuerliga arbete, före de andra åtgärderna. Närmare arbetsplaner för denna regeringsperiod preciseras i takt med att arbetet framskrider. Åtgärderna planeras, genomförs och utvärderas i omfattande samarbete med mål- och intressentgrupper samt barn och unga.

Åtgärd 1: Tväradministrativ koordinering av barn- och familjepolitiken

Barnstrategigruppen integrerar barn- och familjeperspektivet och koordinerar och utvecklar den sektorsövergripande barn- och familjepolitiken och fenomenbaserade lösningar i statsrådet. Allt oftare arbetar man tillsammans med olika aktörer inom den offentliga förvaltningen organisationer och andra aktörer för att lösa utmaningar och problem i anslutning till olika frågor eller fenomen. Barnstrategigruppen fungerar också med stöd av separata beslut som samordningsinstans för att utreda aktuella barn- och familjepolitiska fenomen och problemlösningar (s.k. ad hoc-uppgifter).

I inledningskapitlet i denna plan förklaras närmare kopplingen mellan genomförandeplanen och andra program och strategier inom statsförvaltningen. Barnstrategin skapar praxis och strukturer som stöd för samarbetet med och samordningen av olika program.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin i samarbete med relevanta ministerier, kommuner, välfärdsområden, organisationer och andra intressentgrupper

Åtgärd 2: Stärkandet av bedömningen av konsekvenserna för barn och barnbudgeteringen fortsätter

Bedömningen av konsekvenserna för barn har ökat och förståelsen för den har förbättrats, men bedömningen är fortfarande ofta punktbaserad och i många situationer ytlig. Ofta får tjänstemännen inte heller tillräckligt med stöd för att göra bedömningarna.

Stödet för införandet av bedömning av konsekvenserna för barn fortsätter genom att man utarbetar fördjupade anvisningar för olika situationer och ordnar utbildningar. Man skapar modeller i samarbete med aktörer inom förvaltningen för hur bedömningen av

konsekvenserna för barn kan göras till en systematisk del av beredningen och uppföljningen av verkställandet av beslut som påverkar barn, unga och familjer.

Utvecklingen av barnbudgeteringen har kommit igång, men för ett mer omfattande ibruktage av den krävs kontinuerlig utveckling av kompetensen, strukturerna och verksamhetssätten på olika förvaltningsnivåer. Pilotprojektet för barnbudgetering i två välfärdsområden fortsätter under 2024 och det nätverk för barnbudgetering som skapats i anslutning till det strävar efter att under regeringsperioden etablera införandet av barnbudgetering särskilt i välfärdsområdena.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin i samarbete med ministerier, välfärdsområden, kommuner, organisationer och andra intressentgrupper

Åtgärd 3: Tillräckligt och användbart kunskapsunderlag om barn

Det finns rikligt med information om barn men den är spridd och därför är det ofta svårt att utnyttja den som stöd för beslutsfattandet. Även om det finns mycket information om barn finns det också brister i den. I synnerhet behövs information om välbefinnandet och hälsan hos barn i utsatt ställning. För att utveckla ett heltäckande kunskapsunderlag krävs samarbete mellan flera olika aktörer.

När det gäller produktionen av information om barn stärks samarbetet och samordningen av arbetet mellan barnstrategigruppen och centrala informationsproducenter och andra aktörer. Utvecklingen av ett omfattande datalager för barninformation fortsätter. Man säkerställer informationens kontinuitet och tillgången till regional information samt ser till att det produceras tillräckligt med information i skuggområdena. Dessutom kartläggs möjligheterna att använda outnyttjad information, samordnas produktionen av enkätinformation och intensifieras samarbetet mellan informationsproducenterna. Särskild uppmärksamhet fästs vid etiska frågor som gäller insamling och produktion av information.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin i omfattande samarbete med andra aktörer, till exempel THL, barnombudsmannen, Itla, Statistikcentralen

Åtgärd 4: Likabehandling av barn och förebyggande av ojämlikhet i synnerhet i fråga om barn- och ungdomsgrupper i utsatt ställning och som är utsatta för diskriminering

Utvecklingen av barns, ungas och familjers välfärd och rättigheter är tudelad. Största delen av barnen och ungdomarna mår fortfarande bra, men en växande grupp barn och unga har betydande utmaningar. Servicesystemet kan inte på samma sätt som tidigare svara på de varierande och växande stödbehoven.

I genomförandet av barnstrategin synliggörs fortfarande behoven hos utsatta barn i allt beslutsfattande som allmänt gäller barn eller barngrupper. Främjandet av likabehandling av barn är ett genomgående mål för allt arbete som utförs som en del av barnstrategin och det beaktas i alla åtgärder i genomförandeplanen.

I genomförandet utvecklas metoder för att identifiera och lösa föränderliga utmaningar i anslutning till ojämlikhet i barns och ungas uppväxtmiljö tillsammans med andra aktörer. Det fästs också uppmärksamhet vid olika former av strukturell diskriminering.

Genomförandet av den nationella handlingsplanen för den europeiska barngarantin fortsätter och följs upp. De uppföljningsindikatorer som beskriver hur barnens välbefinnande tillgodoses preciseras. Här utnyttjas det arbete som Statistikcentralen gjort som en del av genomförandet av barnstrategin och man samarbetar också med barnombudsmannen och Självständighetsjubileets barnstiftelse (Itla).

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin i omfattande samarbete med andra aktörer.

Åtgärd 5: Stöd för och samordning av kommunernas och välfärdsområdenas strategi- och programarbete

Barnstrategin har en roll i att förbinda alla nivåer och branscher inom den offentliga förvaltningen till att beakta barnets särskilda ställning och främja barnets rättigheter. Arbetet med barnstrategin är kopplat till statens, kommunernas och välfärdsområdenas strategier och program.

Barnstrategigruppen stöder främjandet av barnens särskilda ställning och rättigheter i kommunernas och välfärdsområdenas strategi- och programarbete samt ledning.

Verksamhetsmiljön för främjande av barns och ungas välfärd, hälsa och säkerhet förändrades avsevärt 1.1.2023. Ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster samt räddningsväsendets tjänster överfördes från kommunerna till välfärdsområdena, men bildnings- och ungdomsväsendet blev kvar på kommunernas ansvar. Det är viktigt att stödja och stärka ett fungerande samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdena samt andra centrala aktörer i den nya servicestrukturen. Detta innebär till exempel att de lagstadgade planerna som berör barn och unga samordnas.

Syftet är att strömlinjeforma samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena för att stödja välbefinnandet hos barn och unga på ett effektivt sätt. I detta arbete beaktas regeringsprogrammets mål och det tväradministrativa samarbetet till exempel på kontaktytorna mellan social- och hälsovården, bildningsväsendet, idrottsväsendet och ungdomsarbetet.

Genomförande ministerier: den nationella barnstrategin, SHM, UKM, ANM, JM, IM, FM tillsammans med kommunerna, välfärdsområdena, organisationer och andra intressentgrupper.

Åtgärd 6: Kommunikation om barnets rättigheter och barnstrategin samt utbildningar i barnets rättigheter

Kännedomen om barnets rättigheter har stärkts i och med genomförandet av konventionen om barnets rättigheter och förverkligandet av barnstrategin. Ofta är kännedomen om barnets rättigheter dock ytlig och olika rättigheter behandlas separat. I genomförandet av barnstrategin fortsätter den effektiva kommunikationen för att göra både barnets rättigheter och riktlinjerna och åtgärderna i barnstrategin kända.

Som en del av genomförandet har man skapat en webbutbildning om barnets rättigheter för yrkespersoner inom olika branscher som arbetar med barn och unga. I genomförandet av barnstrategin uppdateras utbildningshelheten och nya utbildningsmoduler förverkligas enligt behov. Dessutom har man producerat informationsmaterial om barnets rättigheter för barn och unga. Man fortsätter med detta i genomförandet av barnstrategin med särskilt

beaktande av de grupper av barn som är i sårbar ställning och som är utsatta för diskriminering, till exempel barn med funktionsnedsättning, invandrare samt barn som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin, kommunikationsnätverket för barnets rättigheter, välfärdsområdena, kommunerna, organisationer och andra intressentgrupper

Åtgärd 7: Främjande av barns möjligheter att delta och påverka

I och med konventionen om barnets rättigheter har hörandet och beaktandet av barnens åsikter stärkts i Finland. Möjligheten att påverka förverkligas inte jämlikt mellan olika barngrupper. Det är viktigt att se till att alla barn ges möjlighet att framföra sina åsikter utan någon som helst diskriminering.

I genomförandet av barnstrategin främjas fortfarande skapandet av permanenta strukturer för hörande av barn och unga inom statsförvaltningen, kommunerna och välfärdsområdena. I arbetet stärks utredningen av åsikter hos barn och unga i olika åldrar och med olika bakgrund. Samtidigt lyfter man fram de etiska principerna och verksamhetssätten för barnens deltagande och hörande samt strävar efter att för andra gången genomföra en modell för deltagande budgetering, där barn och unga kommer med idéer och röstar om hur barnets rättigheter kan främjas på riksnivå.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: den nationella barnstrategin, övriga ministerier, påverkansgrupper för barn och unga, läroanstalter, organisationer

ÅTGÄRDER SOM SKA VIDTAS UNDER REGERINGSPERIODEN

Här börjar presentationen av de åtgärder som förvaltningsområdena har utarbetat för denna regeringsperiod. Under varje underrubrik finns en grundlig beskrivning och riktlinjer från den nationella barnstrategin och därefter presenteras åtgärderna.

1. Ett Finland för alla barn

Visionen för strategin är ett Finland där barnets rättigheter tillgodoses till fullo och jämlikt inom alla samhällsområden. I visionen är aktörerna inom alla samhällssektorer medvetna om betydelsen av barnets rättigheter och värdet av ett barn- och familjevänligt samhälle. Tillsammans kan vi skapa ett Finland som motsvarar visionen.

Ett Finland som respekterar barnets rättigheter är ett Finland för alla barn. I ett sådant Finland är tillgodoseendet av barnets rättigheter inte beroende av barnets härkomst, familjebakgrund eller andra egenskaper. I ett samhälle som genuint respekterar barnets rättigheter beaktas barnens mångfald och barnens olika situationer och behov samtidigt som man tryggar varje barns rätt att bli bemött enligt ålder och utvecklingsnivå som den barnet är.

I ett Finland som respekterar barnets rättigheter grundar sig verksamhet som påverkar barnen och familjerna på en planmässig barn- och familjepolitik och på tillgodoseendet av barnets rättigheter i all

politisk verksamhet. I ett samhälle som motsvarar visionen görs en noggrann bedömning av vilka konsekvenser verksamhet får för barn, och man ser till att beslut som gäller barn grundar sig på information av hög kvalitet och på lämplig prövning. I ett sådant Finland råder rättvisa mellan generationerna och barnen har rätt till en andel av samhällets resurser.

Ett starkt och kriståligt samhälle är av avgörande betydelse för att man ska kunna svara på förändringar, kriser och exceptionella förhållanden. Ett Finland som respekterar barnets rättigheter stöder barnens, familjernas och gemenskapernas resurser och kristålighet samt tryggar barnets rättigheter även under mycket svåra förhållanden. Visionens Finland möter även framtida utmaningar skickligt och med respekt för barnets rättigheter.

Bekämpning av diskriminering och ojämlikhet

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Jämlikheten mellan barn bör främjas med hjälp av planmässiga åtgärder. Information om skillnader i välfärd och orsakerna till dem bör samlas in och utnyttjas, och åtgärder bör vidtas för att minska dessa skillnader på ett så effektivt sätt som möjligt med respekt för barnets rättigheter. Det bör säkerställas att olika tjänster, stödformer och kanaler för delaktighet är tillgängliga för alla barn på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Tillgängligheten och olika verksamhetsformer i informationsområdet bör utvecklas utifrån barnens behov och med beaktande av mångfalden bland barn.

Åtgärd 8: Webbutbildning om effekterna av trakasserier och diskriminering samt förebyggande och bekämpning av dessa

FN:s barnrättskommitté har gett Finland rekommendationer om genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt rekommendationerna borde Finland bland annat effektivisera bekämpningen av diskriminering, till exempel rasdiskriminering, hatretorik och hatbrott. Enligt resultaten från THL:s enkät Hälsa i skolan 2023 har erfarenheter av diskriminering blivit vanligare.

Dessutom har man under det EU-finansierade projektet Jämlika mot hat som koordineras av justitieministeriet observerat att i synnerhet yrkesutbildade personer som arbetar med barn och unga behöver verktyg för att ingripa i trakasserier och diskriminering av barn och unga. Som en del av verkställandet av diskrimineringslagen genomförs en webbutbildning för yrkesutbildade personer som arbetar med barn om trakasserier och diskriminering av barn och unga.

Syftet med utbildningen är att öka förståelsen för dessa fenomen bland personer som arbetar med barn samt att ge praktiska verktyg för att förebygga och bekämpa diskriminering och trakasserier. Utbildningen ger deltagarna konkreta verktyg för att behandla ämnet med barn och unga samt som stöd för likabehandlingsplaneringen inom småbarnspedagogiken och vid läroanstalterna. Efter utbildningen har deltagarna också bättre färdigheter att möta barn eller unga som utsatts för trakasserier eller diskriminering.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: JM, eventuellt i samarbete med IM, THL, Utbildningsstyrelsen, diskrimineringsombudsmannen

Tryggande av utsatta barns rättigheter

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Utsatthet bör beaktas på ett övergripande sätt i det förebyggande arbetet, i de korrigerande åtgärderna och tjänsterna samt i rättsskyddssystemen. Det förebyggande arbetet bör utökas liksom stödet och ingripandet i ett tidigt skede. Åtgärderna för att trygga särskilt utsatta barns rättigheter bör utökas.

De yrkesövergripande arbetssätten och samarbetsstrukturerna bör förstärkas med beaktande av barnens och familjernas individuella behov. När en familj ges stöd bör man mer systematiskt än i dag beakta ställningen och rättigheterna för barnen i familjen och i den närmaste kretsen. Man bör utveckla metoder för att identifiera och beakta såväl följderna av strukturell diskriminering som situationsbunden utsatthet i barns ställning. Olika faktorer i barns förhållanden som ökar utsattheten och hur dessa ackumuleras bör identifieras.

Åtgärd 9: Kosten bland barn och unga i utsatt ställning

I Finland saknas information om kosten bland unga i utsatt ställning. Forskningsrön om sambandet mellan sociala, ekonomiska och i övrigt utsatta situationer, såsom barnfattigdom, försämrad livsmedelstrygghet eller psykiska utmaningar, och barns och ungas kost hjälper till att rikta åtgärderna bättre. Dålig kost påverkar tillväxten och utvecklingen samt ökar risken för flera sjukdomar och fetma. Det är viktigt att upptäcka problemen i tid för att kunna påverka dem.

Målet är att samla in information om matkonsumtionen och näringsintaget bland 12–18-åringar som står utanför utbildningen och arbetslivet (t.ex. statens skolhem, socialvårdens klienter) genom intervjuer om matkonsumtionen de föregående två dygnet som en del av den riksomfattande kostundersökningen bland unga. Genom att mäta den totala kosten kan vi jämföra de ungas kost med rekommendationerna och bedöma kosten som helhet med tanke på hälsa, livsmedelstrygghet och hållbarhet.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SHM, i samarbete med JSM och THL

Åtgärd 10: Sektorsövergripande utveckling av ankarverksamheten

Antalet brott som begåtts av personer under 18 år har ökat och i regeringsprogrammet identifieras den ökade ungdoms- och gängbrottsligheten som ett allvarligt problem. I samband med detta har man förbundit sig att införa nödvändiga metoder för att förebygga och bekämpa brottslighet. För att genomföra detta behövs ett multiprofessionellt arbetssätt.

Ankarverksamheten ingriper i ungdomsbrottslighet och hot om sådan på många olika nivåer. Genom multiprofessionellt arbete kan man effektivt påverka brottsligheten genom förebyggande åtgärder och tidigt ingripande. Utvecklingen av ankarverksamheten ingår också i regeringsprogrammet.

Ankarverksamheten är ett viktigt verktyg för att ingripa i ungas kriminella och våldsamma beteende och användning av rusmedel samt för att förebygga utslagning i ett tidigt skede innan problemen hopar sig och blir till handlingsmodeller. Genom verksamheten når man årligen cirka 7 000 barn och unga som uppvisar symptom genom brott, rusmedel eller störande beteende och som riskerar att marginaliseras. Verksamheten är riksomfattande. Åtgärden skulle möjliggöra att ankarverksamheten stärks och utvecklas på ett sektorsövergripande sätt. Detta omfattar beredning av ett grundutbildningspaket för ankaraktörer, ökad samordning av ankarverksamheten, vidareutveckling av ankaraktörernas

gemensamma plattform och nödvändiga material samt spridning av information om ankarverksamheten samt aktuella fenomen i anslutning till verksamheten och deras effekter.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: IM, i samarbete med SHM, UKM

Skydd av barn mot våld

Riktlinjer i den nationella barnstrategin:

Alla barn har absolut rätt till liv och skydd mot alla former av våld. Arbetet för att bekämpa våld mot barn bör fortsätta. Man bör förstärka föräldrarnas färdigheter och stödet till föräldrarna, så att verkliga alternativ som respekterar barnets rättigheter och särställning kan erbjudas i stället för de uppfostringsmetoder som är skadliga för barn. Arbetssätt som förebygger våld och trakasserier och som främjar ingripanden i ett tidigt skede bör etableras.

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot våld och trakasserier i den digitala miljön och mot våldsrelaterat material som sprids i den digitala miljön. Uppfostringsmodeller och undervisning som förstärker säkerhetskunskaperna och de digitala kunskaperna bör utvecklas.

Planmässiga åtgärder bör vidtas för att förbättra tjänsterna för barn som utsatts för våld eller trakasserier, och inom olika förvaltningsområden bör stora satsningar göras på arbete som förebygger barnhandel och annan människohandel. Det bör utvecklas metoder för att upptäcka våld och annan illabehandling i ett så tidigt skede som möjligt, så att det utsatta barnet får tillgång till stödtjänster så fort de behövs. Risker för att barn ska utsättas för våld bör avvärdas, och beredskap att ingripa vid olika situationer med våld och annan illabehandling bör utvecklas. Effektiva, yrkes- och sektorsövergripande metoder för att förhindra våldsamt beteende hos barn bör tas fram. Barnskyddets möjligheter att tillgripa krävande vård utom hemmet bör tryggas, och familjerna bör inkluderas och stödjas i arbetet för att hjälpa barnen.

Åtgärd 11: Helhet av arbete mot våld mot barn

Åtgärdshelheten En barndom utan våld samt den så kallade Lanzarotekonventionen mot sexuellt våld mot barn och de nationella genomförandeplanerna för den så kallade Istanbulkonventionen mot våld i familjen och våld mot kvinnor löper ut 2025. Hösten 2024 inleds planeringen av nya åtgärdsperioder. I Finland skapas en stark helhet av arbete mot våld mot barn. I helheten beaktas också skyldigheterna i ovan nämnda avtal samtidigt som man strävar efter att undvika överlappande arbete samt bekräftar att olika aktörer samarbetar och strävar mot samma mål.

Planerna samordnas och de aspekter i dem som är väsentliga med tanke på den nationella barnstrategin beaktas. Detta säkerställs genom att den nationella barnstrategin deltar i utarbetandet av nya planer.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SHM, THL, den nationella barnstrategin och övriga intressentgrupper

Åtgärd 12: Utredning om s.k. krävande skilsmässosituationer efter föräldrarnas skilsmässa samt om servicesystemet

I vissa situationer där föräldrarna skiljer sig och bor separat förekommer allvarliga och/eller långvariga utmaningar som syns i barnets liv. Det kan finnas många myndighets- och yrkesaktörer runt barnet, men ingen har en helhetsbild av situationen och de metoder som lagstiftningen möjliggör för att stabilisera situationen används inte nödvändigtvis. Å andra sidan är regleringen av ingripande i en utmanande situation, eller i fråga informationsutbyte m.m., inte nödvändigtvis tillräckligt exakt eller tydlig. Återkommande rättegångar med anknytning till barnet kan vara belastande och pågå under en lång tid samt orsaka stora kostnader.

Om situationen drar ut på tiden och bli komplicerad ökar ofta behovet av social- och hälsovårdstjänster och stöd (utkomststöd, barnskydd, psykiatriska tjänster e.d.).

Det genomförs en samlande utredning där man kartlägger hur utmaningar efter föräldrarnas skilsmässa och separat boende framträder, inklusive psykiskt våld, utanförskap, trakasserier efter skilsmässan samt utmaningar som påverkar den ekonomiska utkomsten.

Det utreds hur barnen skyddas mot våld i en situation där föräldrarna separerar och efter skilsmässan samt vilka utmaningar som framkommer i samordningen av olika tjänster (inkl. beslutsfattande i anslutning till vårdsnaden om barnet, boende/umgänge och underhåll). Man beaktar bland annat de erfarenheter och kunskaper som erhållits om krävande skilsmässosituationer genom de pilotprojekt som genomförts inom samarbetsområdena för social- och hälsovården, liksom organisationernas specialkompetens i anslutning till fenomenet.

I utredningen lyfter man fram konkreta utvecklingsbehov för att utveckla systemet för att komma överens om och fatta beslut om barnets angelägenheter samt tjänsterna i anslutning till detta. Det är skäl att granska hur väl avtalen om vårdsnaden om barnet, umgänget och underhållet samt beslutssystemet fungerar även ur perspektivet för den offentliga ekonomin.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: Huvudansvarig SHM, även JM kallas Diskrimineringsombudsmannen är beredd att delta t.ex. i handledningen av utredningen.

Koordinering av barnärenden

Till barnstrategins uppgifter hör tväradministrativ koordinering av barnärenden inom statsförvaltningen. Dessutom ska arbetet med barnstrategin ha en nära koppling till välfärdsområdenas och kommunernas strategier och program som gäller barn. En åtgärd i anslutning till detta beskrivs i början av denna plan

2. Välmående och kunniga barn

Ett barn- och familjevänligt Finland investerar i barns och familjers välbefinnande. Välbefinnandet stöds av en tillräcklig utkomst för familjerna, en fungerande samordning av arbete och familjeliv, goda offentliga tjänster och verksamhetsförutsättningar på lokal och regional nivå samt ett aktivt medborgarsamhälle. I ett Finland som överensstämmer med visionen förverkligar en högklassig, jämlik och mångsidig småbarnspedagogik och utbildning barnets rätt till tillväxt, utveckling och lärande. Barnens varierande livssituationer och behov identifieras och bekämpningen av våld, diskriminering och ojämlikhet tas på allvar. Ett sådant Finland är en bra plats för barn att födas och växa upp i.

Social- och välfärdstjänster för barn och familjer

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Tjänsterna bör utvecklas så att de blir mer tillgängliga och i högre grad utgår från barnens och familjernas behov.

Verksamhetsformer med låg tröskel bör utvecklas, till exempel med hjälp av modellen med familjecenter. Möjligheterna att utveckla föregripande och förebyggande verksamhetsformer och det tidiga stödet bör identifieras, och tjänsterna bör förstärkas baserat på kunskap, behov och individuella servicekedjor. Personalens kompetens och välmående samt deras vilja att stanna kvar bör främjas.

En trygg uppväxtmiljö och andra förutsättningar för en god mental hälsa bör säkerställas för alla barn. Mentalvårdstjänsterna samt arbetsformer och praxis som främjar den mentala hälsan bör utvecklas på ett bredare plan. Man bör på ett övergripande sätt beakta social- och hälsovårdstjänsternas sammankoppling med bildningstjänster och olika tjänster, funktioner och sammanslutningar som främjar välfärden och hälsan. Den tredje sektorns förutsättningar att stödja barn och familjer på ett sätt som kompletterar servicesystemet bör utvecklas.

Behovet av tjänster hos utsatta personer, till exempel hos barn som behöver särskilt stöd, bör beaktas. Kvaliteten på barnskyddet och aktörernas beredskap att tillgodose barnets rättigheter fullt ut bör utvecklas. Utvecklingen av god praxis inom barnskyddets olika verksamhetsmiljöer bör stödjas. I de tjänster som riktas till vuxna bör man mer systematiskt än i dag beakta ställningen och rättigheterna för barnen i den närmaste kretsen. Barns olika familjesituationer bör identifieras och mångfalden av familjer och familjeformer bör tas bättre i beaktande.

Åtgärd 13: Uppdatering av adoptionsrådgivningsguiden

Adoptionslagen (22/2012) stärker barnperspektivet och främjar tillgodoseendet av barnets bästa vid adoption. Adoption förutsätter alltid lagstadgad adoptionsrådgivning, där man behandlar förutsättningarna, förväntningarna, motiven, den ekonomiska situationen, parförhållandet och andra faktorer i anslutning till föräldraskapet hos den som ansöker om att adoptera. Genom adoptionsrådgivning strävar man efter att trygga adoptivbarnets säkerhet och intresse. Adoptionsrådgivning av hög kvalitet förbättrar adoptivföräldrarnas beredskap för adoptivföräldraskap före adoptionen samt stöder en lyckad adoption när barnet har kommit till familjen. Adoptionsrådgivning får ges av socialarbetare som är förtrodda med adoptionsärenden.

Den handbok för dem som ger adoptionsrådgivning (Opas adoptioneuvonna antajille, på finska) som nu används är från 2013 (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2013:21), så den ska uppdateras. Handboken behöver uppdateras både innehållsmässigt och tekniskt. Den uppdaterade handboken kommer också att publiceras på svenska. Adoptionsrådgivning som beaktar barnets och familjens behov gör adoptionsprocesserna smidigare i enlighet med regeringsprogrammet.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SHM, i samarbete med JM, Adoptionsnämnden, välfärdsområdena, aktörer som ger adoptionsrådgivning. Dessutom hörs nödvändiga aktörer i samband med uppdateringsarbetet.

Småbarnspedagogik och utbildning

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Inlärningsresultaten bör förbättras så att trenden blir stigande och ojämlikheten bör minskas genom planmässiga och målinriktade åtgärder. Tillräckliga resurser bör säkerställas för småbarnspedagogiken och utbildningen. Alla barn bör garanteras möjlighet till utbildning som motsvarar deras individuella behov samt till helhetsbetonat lärande och kunskapsutveckling. Olika barngruppers ställning bör tryggas och utsatthet bör beaktas genom att en verksamhetskultur som betonar gemenskap och delaktighet förstärks och genom att fungerande inkludering och individuella utbildningsvägar säkerställs.

Småbarnspedagogikens betydelse som en del av utbildningssystemet bör uppmärksammas. Andelen barn som deltar i småbarnspedagogik bör utökas genom att aktivare framhålla småbarnspedagogikens betydelse för individen och samhället, systematiskt sänka klientavgifterna och utvidga avgiftsfriheten. På längre sikt bör målet vara en avgiftsfri småbarnspedagogik. Kvaliteten på småbarnspedagogiken bör förbättras, bland annat genom att säkerställa att det finns tillräcklig och högutbildad personal samt genom att utvärdera och utveckla verksamheten på ett mångsidigt sätt. Den tidiga inläringen av grundläggande färdigheter liksom interaktionsrelationernas varaktighet bör förbättras genom att förskoleundervisningen och det inledande skedet av den grundläggande utbildningen utvecklas som en helhet. Morgon- och eftermiddagsverksamheten samt klubbverksamheten bör göras till en mer integrerad del av skoldagen och man bör satsa på verksamhetens kvalitet.

Förutsättningarna för barnets lärande och utveckling samt för stöd för skolgången bör tryggas liksom förutsättningarna för det arbete som utförs av personalen inom småbarnspedagogik och undervisningspersonalen samt för elev- och studerandevårdstjänsterna. Ett sektorsövergripande samarbete bör säkerställas så att barnen och familjerna får tillräckligt och heltäckande stöd. Befintliga metoder för att förebygga avbruten skolgång och marginalisering bör användas och nya metoder bör tas fram på ett sektorsövergripande sätt. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid övergången mellan olika utbildningsnivåer. Det bör säkerställas att alla barn efter den grundläggande utbildningen kan avlägga en examen åtminstone på andra stadiet. Kompetensen bör utvecklas och resurserna utökas så att barnens välmående kan stödjas i småbarnspedagogiken, skolan och andra gemenskaper i vardagen.

Mobbning bör förebyggas och arbetsron främjas systematiskt och kontinuerligt i vardagen. De känslomässiga färdigheterna och interaktionsfärdigheterna bör förstärkas i småbarnspedagogiken och skolan. Det bör göras en utvärdering av hur ändamålsenliga handlingsmodellerna för ingripande mot mobbning och förebyggande av våld är, metoder som har visat sig fungera bra bör spridas och nya metoder bör utformas enligt behov.

Åtgärd 14: Utredning som stöd för likabehandlings- och jämställdhetsplanerna inom småbarnspedagogiken och för att utöka kunskapsunderlaget

Småbarnspedagogiken är en central service där genomförandet av likabehandling har stor betydelse ur barnets synvinkel. Till följd av delreformen av diskrimineringslagen är anordnarna av småbarnspedagogik skyldiga att utarbeta likabehandlings- och jämställdhetsplaner. I nuläget finns det knappt allt något kunskapsunderlag om utmaningarna och behoven när det gäller att uppnå likabehandling, så det behövs en utredning som stöd för likabehandlings- och jämställdhetsplanerna inom småbarnspedagogiken och för att utöka kunskapsunderlaget. Genom en lyckad planering kan man öka barnens trygghetskänsla. Utredningen stöder också åtgärderna 10 och 11 i Statsrådets meddelande (31.8.2023).

I utredningen kartlägger man nuläget för likabehandlingen och den befintliga praxisen inom småbarnspedagogiken samt gestaltar de aktuella utmaningarna. Å andra sidan utreder man hur förankringen och verkställandet av likabehandlings- och jämställdhetsplanerna i praktiken har lyckats i småbarnspedagogikens vardag. I utredningen inkluderas också ett avsnitt om god praxis, med vars hjälp man får konkreta verktyg för att utarbeta likabehandlingsplaner, välja åtgärder och följa upp planerna. Utredningen stöder således även aktörerna inom småbarnspedagogiken i verkställandet av den nya lagstadgade skyldigheten.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SRK, UKM

Åtgärd 15: Servicehandledningen inom småbarnspedagogiken utvecklas

Ett mål i Petteri Orpos regeringsprogram är att höja graden av deltagande i småbarnspedagogiken för barn med invandrabakgrund. Detta stärker kunskaperna i finska och svenska och integrationen i det finländska samhället hos barn med invandrabakgrund samt stöder hela familjens integration och språkinläring.

Inom åtgärden utvecklas servicehandledningen inom småbarnspedagogiken för barn och familjer med invandrabakgrund.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM, i samarbete med Utbildningsstyrelsen

Åtgärd 16: Utvecklingen av demokrati- och människorättsfostran fortsätter

Könet, modersmålet, familjens upplevda ekonomiska situation samt föräldrarnas utbildningsnivå och yrke påverkar hur människan bedömer sin egen förmåga att påverka samhället. Uppfattningen om den egna förmågan (s.k. intern medborgarkompetens) formas i ett mycket tidigt skede och är kopplad till bland annat valdeltagandet i vuxen ålder och annat samhällsligt deltagande. Enligt undersökningar utjämnar demokratifostran i skolorna i viss mån skillnaderna i de ungas interna medborgarkompetens som beror på familjebakgrund.

Genom åtgärden stärks kontinuiteten i demokrati- och människorättsfostran från den grundläggande utbildningen till andra stadiet. Man säkerställer att såväl den allmänbildande utbildningen som yrkesutbildningen ger ett tillräckligt kunskapsunderlag om demokrati och mänskliga rättigheter samt tillräckliga färdigheter för demokratiskt deltagande. De goda verksamhetsmodellerna för demokrati- och människorättsfostran på riksnivå skalrevideras och sprids till alla grundskolor och till andra stadiet. I regeringsprogrammet fastställs att demokratin, delaktigheten

och förtroendet i samhället ska stärkas bl.a. genom att främja utvecklingen av god praxis inom demokrati- och människorättsfostran.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM, JM, Utbildningsstyrelsen, utbildningsanordnare Åtgärden stöder också målen i det nationella demokratiprogrammet samt det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Åtgärd 17: Ökning av barns och ungas säkerhetskapital

I enlighet med räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor strävar sektorn efter att öka barns och ungas säkerhetskompetens. I enlighet med målet strävar välfärdsområdenas räddningsväsende efter att med säkerhetsutbildningar nå barn och unga fyra gånger före 25 års ålder. I och med utbildningarna lär sig barn och unga att bättre upptäcka riskerna och hoten i den egna verksamhetsmiljön, förebygga dem och agera rätt i krissituationer. Genom flera möten kan man beakta omständigheterna och kraven i den aktuella livssituationen.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: IM, välfärdsområdena, brandkår fööreningarna

Åtgärd 18: Förankring av rekommendationerna för artificiell intelligens

Barn har rätt till välfärd, aktörskap och säkerhet även i digitala miljöer. År 2024 har Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet utarbetat rekommendationer om artificiell intelligens för utbildningsanordnare som en del av referensramarbetet för digitaliseringen av småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt det fria bildningsarbetet. Ibrukttagandet av rekommendationerna kan stödas som en del av verkställandet av barnstrategin genom att satsa på att förankra rekommendationerna 2025. Förankringen genomförs så att man i verksamheten särskilt beaktar barns och ungas aktörskap samt utvecklingen av läskunnigheten inom artificiell intelligens.

Bakom rekommendationerna ligger i synnerhet den snabba ökningen av användningen av generativ artificiell intelligens efter att ChatGPT publicerats i november 2022. Syftet med rekommendationerna är att stödja lärarnas och elevernas kunskaper om utnyttjandet av artificiell intelligens samt att producera information som stöd för utveckling av lärarnas tänkande så att läraren kan främja användningen av artificiell intelligens i sin egen undervisning och stödja eleverna i utnyttjandet av artificiell intelligens som en del av lärandet.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM; Utbildningsstyrelsen, KAVI + forskare, experter

Åtgärd 19: Barnens naturkompetens och värdesättande av naturen förbättras

Enligt undersökningar har kontakt med naturen betydelse för såväl barnens fysiska som psykiska välbefinnande. Till exempel stöder regelbunden exponering för mikrober i den närliggande naturen barnens motståndskraft och vistelse i naturen förbättrar humöret och minskar utsöndringen av stresshormoner. Uppmärksamhetsstörningar kan lindras och självregleringen underlättas i naturen. Dessutom stärker en fungerande koppling till naturen barnets förmåga att agera med respekt för naturen.

Barns och ungas naturfärdigheter stöds och kontakten till naturen utvecklas inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. De lokala möjligheterna att stöda medborgarfärdigheterna i att röra sig och klara sig i naturen stärks med hjälp av informationsstyrning. Kommunerna samt undervisnings- och

utbildningsanordnarna uppmuntras att öka lärandet utomhus och att utöka de naturnära lärmiljöerna utomhus för småbarnspedagogiken och skolorna samt läroanstalterna.

Man stöder fostrarnas, lärarnas och utbildarnas arbete i beaktandet av rekreationsanvändningen av naturen i verkställandet av planen för småbarnspedagogik, läroplanerna och examensgrunderna samt i utarbetandet av lokala läroplaner. Fortbildningen av lärare, nätverket av naturskolor samt produktionen av läro- och utbildningsmaterial om naturkompetens och rekreationsanvändning av naturen stöds. Som en del av arbetet utvecklas en webbplats med en klimathandbok för lärare, som är avsedd för klasslärare och lärare i årskurserna 7–9.

Man stöder miljötoppmötet för unga som ordnas i Finland, i vilket även barn (under 18 år) deltar. Toppmötet synliggör barns och ungas röst i klimatfrågor. Mötet planeras och genomförs också av barn och unga.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: MM, NTM-centralen (Mellersta Finland), JSM, kommunerna, undervisnings- och utbildningsanordnare, högskolor, förlag och andra materialproducenter, naturskolor, organisationer, församlingar

Åtgärd 20: Tillgänglighet till närliggande naturområden

I Finland är närliggande naturområden tillgängliga på lika villkor och utan hinder för alla, och även barn med funktionsnedsättning och deras familjer beaktas. Möjligheterna att använda naturen för rekreation garanteras för människornas hela livscykel. Vid planeringen av områdesanvändningen tryggas närbelägna rekreationsområden. Den närliggande naturens och grönområdenas tillgänglighet i den grundläggande utbildningen förbättras enligt de nationella planeringsanvisningarna (RT-kort) så att det till exempel finns en skolskog som en del av skolgården eller i dess omedelbara närhet. Planeringsanvisningen (RT-kort) för småbarnspedagogiken utvecklas så att natur- eller grönområdena ingår som en del av gårdsplanen eller finns i dess omedelbara närhet.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: MM, JSM, Byggnadsinformationsstiftelsen, kommuner/undervisningsanordnare, Utbildningsstyrelsen

Åtgärd 21: Främjande av hälsa och välfärd genom att röra sig i naturen

Att röra sig och vistas i naturen ska mer än i dag integreras i främjandet av folkhälsan och minskandet av välfärdsskillnaderna. Det är viktigt att uppmuntra rekreationsanvändning av naturen i sådana befolkningsgrupper som har utmaningar när det gäller att hitta till naturen, i synnerhet barn, unga och utsatta personer.

Handledning i att röra sig och vara i naturen inkluderas i tjänsterna för barn, unga och familjer i välfärdsområdena, kommunerna och organisationerna.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: MM i samarbete med SHM, UKM, JSM, Forststyrelsen, THL, välfärdsområdena, kommunerna, organisationer, församlingarna

Åtgärd 22: Utveckling av skolbispisningen och måltiderna inom småbarnspedagogiken

Välorganiserade måltider i skolor och daghem är en viktig del av barnens kost. De främjar livsmedelstrygghet, välbefinnande, lärande, delaktighet och hållbara levnadsvanor. För många barn är måltiderna som serveras i skolan eller på daghemmet dagens enda varma måltid.

Genom denna här åtgärder utvecklas måltidernas kvalitet, deltagandet i måltiderna och barnens delaktighet samt praxis i anslutning till måltiderna och tillhandahållandet av mellanmål. Dessutom förbättras uppskattningen av måltiderna, deras hälsosamhet och ekologiska aspekt och man utvecklar jämlika och gemensamma måltider. Det är också viktigt att stärka samarbetet mellan beslutsfattare och aktörer med anknytning till måltiderna, inklusive familjer och barn, att handledningen utgår från eleven samt att utveckla kunskapsunderlaget och göra måltiderna till en del av de lokala strategierna och verkställandet av dem. I projektet förankrar man bl.a. med hjälp av utveckling av utbildning, kommunikation och verksamhetssätt rekommendationerna från statens näringsdelegation om främjande av måltiderna i småbarnspedagogiken och i skolan (inkl. måltiderna vid yrkesinriktade läroanstalter och gymnasier), samt utnyttjar JSM:s utvecklingsprogram för skolbispisning.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SHM, JSM, VRN, Utbildningsstyrelsen, THL, kommunerna och välfärdsområdena, organisationer

Tillräcklig utkomst för familjen samt möjlighet att kombinera arbete och familjeliv

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Man bör förbinda sig att minska fattigdomen i barnfamiljer med hjälp av målmedvetna åtgärder i hela samhället. När den sociala tryggheten utvecklas bör tillräcklig utkomst för och minskad fattigdom i barnfamiljer prioriteras.

Ett familjevänligt arbetsliv bör utvecklas i samverkan och olika arbetssätt identifieras. När arbete, studier och familjeliv kombineras bör man i högre grad än tidigare beakta mångfalden av familjer och familjeformer samt hela barndomstiden. Familjerna bör ges fler flexibla möjligheter att dela vårdansvaret mellan föräldrarna och andra närstående, till exempel far- och morföräldrar. Man bör trygga föräldrarnas möjlighet av välja att vårda framför allt små barn i hemmet. Mångfalden av familjer och familjeformer bör beaktas i olika stödformer som direkt eller indirekt riktas till familjer. Stödet till familjer bör utvecklas så att det utöver behoven under småbarnstiden även bättre beaktar den övriga barndomstiden.

Åtgärd 23: Stärkande av den ekonomiska kompetensen

Ekonomisk kompetens stärker förståelsen för ekonomin, främjar ett etiskt och hållbart konsumtionsbeteende och stöder den ekonomiska välfärden. Barndomsfamiljens låga inkomster och låg utbildning hos föräldrarna ökar risken för anteckning om betalningsstörningar. Överskudsättning utgör en risk för utslagning bland barn och unga, även över generationsgränserna.

Justitieministeriet genomför den nationella strategin för ekonomiskt kunnande i samarbete med nätverket av aktörer inom branschen. Det omfattande nätverket främjar barnens och barnfamiljernas ekonomiska kompetens. Ministeriet säkerställer att det finns multiprofessionella platser för ekonomisk rådgivning med låg tröskel, till exempel ekonomirådgivningar. Skuldsatta barnfamiljer får hjälp med att få sin ekonomi i balans

genom ekonomisk rådgivning och genom att utnyttja olika metoder för skuldsanering. Ett mål med strategin är också att stärka den ekonomiska kompetensen och kännedomen om penningfrågor i vardagen hos yrkesutbildade personer som arbetar med barnfamiljer. Dessutom delar justitieministeriet årligen ut statsunderstöd till projekt och forskning som främjar ekonomisk kompetens.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: JM, Rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten, Finlands Bank, aktörsnätverket för ekonomisk kompetens

Barns relationer med närstående och kamrater

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Barnets rätt att hålla kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående personer bör tryggas i olika livssituationer. Betydelsen av närstående och vuxna som tar hand om barnet i vardagen, till exempel föräldrar samt mor- och farföräldrar, bör beaktas i enlighet med barnets intresse.

Åtgärder som förebygger ensamhet bland barn och förstärker kamratrelationerna bör utvecklas målmedvetet. Gemenskap och interaktion bör stödjas i barnens vardag, i småbarnspedagogiken och skolan, under fritiden och i hobbyverksamhet. Den digitala miljöns betydelse för barns relationer med närstående och kamrater bör uppmärksammas, och de medie- och interaktionskunskaper som behövs vid elektronisk kommunikation bör förstärkas.

Åtgärd 24: Stärkande av emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter inom småbarnspedagogiken

Med finansiering från UKM har det utvecklats verksamhetsmodeller och utbildningshelheter som baserar sig på starka forskningsrön för att stärka barnens emotionella färdigheter och delaktighet samt förebygga mobbning inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

Inom åtgärden vidareutvecklas metoderna för att stärka barnens emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter som ett sätt att förebygga mobbning inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Minskad förekomst av mobbning stärker också barnens känsla av trygghet. Målet med åtgärden är att stöda personalens kompetens i att stärka barnens emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter, främja delaktighet och förebygga mobbning.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM, Jyväskylä universitet, kommunerna

Barns fritid och hobbyer

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

De aktörer som är involverade i barns fritid och hobbyverksamhet bör få bättre färdigheter i att tillgodose barnets rättigheter i sin verksamhet, och utvecklingen av god praxis bör stödjas. De pedagogiska kunskaperna hos de aktörer som är involverade i hobbyverksamhet bör utvecklas liksom deras kunskaper om barnets utveckling och olika åldrar och om de förändringar som sker i puberteten, särskilt när det gäller den fysiska och känslomässiga utvecklingen. Inom fritids- och hobbyverksamheten bör man på ett övergripande sätt i högre grad utgå från barnet. Man bör se till att en hobby inte bara är prestationsinriktad

och att det inte ställs för stora krav, förväntningar eller press på barnet. Den grundläggande konstundervisningens betydelse som en del av utbildningssystemet bör uppmärksammas och förstärkas så att allt fler barn i olika delar av landet kan delta i den.

Barnens möjligheter till långvarig hobbyverksamhet bör tryggas. Barnens välfärd bör förbättras genom att säkerställa att alla barn har möjlighet att ha en hobby som de är intresserade av samt meningsfull och mångsidig fritidsverksamhet. Möjligheterna att i anslutning till skoldagen ha likvärdiga, avgiftsfria och trevliga hobbyer som stöder jämlikheten bör förbättras. På så sätt får dessutom alla barn möjlighet att ha flera hobbyer. Vikten av fysisk fostran och kulturfostran bör uppmärksammas, liksom frivilligarbetets och föreningsverksamhetens roll när det gäller att stödja barnets övergripande välfärd och utveckling. Åtgärder för att säkerställa att barnen orkar och att de får tillräcklig vila och fritid bör utvecklas.

Åtgärd 25: Barnets välbefinnande i hobbyer: sammanställning av forskningsdata och bästa praxis och utnyttjande av dessa i pilotprojekt

Åtgärden är en fortsättning på utbildningshelheter som är riktade till ledare och tränare av barns hobbyer. I följande skede främjas tillgodoseendet av barnets rättigheter och övergripande välbefinnande i anslutning till hobbyverksamhet (sömn, kost, andra levnadsvanor, delaktighet, gemenskap, samordning av skolgång och hobbyer, balans mellan hobbyer och annan fritid) genom att samla in forskningsdata och bästa praxis. Material om barns hobbyer samlas in utifrån teman

- Med vilka praktiska metoder förverkligas barnets rätt till "vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet" (artikel 31 i konventionen om barnets rättigheter) och hur kan man säkerställa att samverkan mellan olika aktiviteter som hör till barnets liv inte minskar välbefinnandet?
- Hur motsvarar hobbyn bäst barnens önskemål? Barnet har många önskemål om hobbyverksamhet, såsom utveckling i grenen eller branschen, sociala relationer och välbefinnande i hobbyn. En del barn vill fördjupa sig och långsiktigt utöva idrott, konst eller kultur till exempel inom den grundläggande konstundervisningen. En del barn kan delta i träningar flera gånger i veckan på samma sätt som tävlingsidrottare på FM-nivå.

Genom att samla in information och praxis skapas redskap för dem som ordnar hobbyer. Genom att utnyttja dessa kan barnens hobbyverksamhet byggas upp till en helhet där barnets önskemål, barnets rättigheter, tillväxt och utveckling enligt ålder samt andra faktorer som påverkar välbefinnandet beaktas. Barnets möjlighet att utöva hobbyer på önskad nivå och med önskade mål samtidigt som barnet mår bra, kan gå i skola och upprätthålla sina viktigaste sociala relationer är en viktig fråga som främjas i praktiken genom denna åtgärd.

I åtgärden ingår genomförande av pilotprojekt, där den insamlade forskningsinformationen och praxisen förs in på hobbyaktörernas nivå.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM i samarbete med aktörer inom konst och kultur samt motion och idrott, NCU, Olympiakommittén, universiteten och andra forskningsinstitut.

Åtgärd 26: Stärkande av alla barns och ungas möjligheter till hobbyer

Hobbyverksamhet inverkar på många olika sätt på välbefinnandet i barnets uppväxt. Hobbyverksamhet kan erbjuda barnet bland annat gemenskaper, vänner, meningsfulla

aktiviteter, möjlighet att lära sig nya färdigheter och kreativitet samt att röra på sig. Enligt undersökningar (t.ex. fritidsundersökningen) utövar barn som hör till minoriteter samt i synnerhet barn med funktionsnedsättning och långtidssjukdomar hobbyer i mindre utsträckning än andra grupper av barn.

Tillgången till hobbyverksamhet med låg tröskel ökas och särskild uppmärksamhet fästs vid tillgången till hobbyer för unga med särskilda behov. Kunskapen om tillgänglighet till hobbyer stärks, särskilt med tanke på unga med sensoriska funktionsnedsättningar och specialbehov, bland annat för att utveckla Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. För att stärka kunskapsunderlaget görs en utredning/undersökning om hobbyverksamhetens tillgänglighet, utvecklingsbehov och hinder.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UKM, i samarbete med SHM

Åtgärd 27: Anvisningar för marknadsföring av ohälsosamma livsmedel som riktar sig till barn

Barn och unga utsätts för en växande mängd osaklig marknadsföring och påverkan i sociala medier och andra kanaler. Marknadsföring av livsmedel som är skadliga för hälsan med hjälp av oetiska verksamhetsätt är ett fenomen där barnens rättigheter inte respekteras. I Finland finns det för närvarande i praktiken inga begränsningar i fråga om marknadsföring av ohälsosamma livsmedel. År 2004 utarbetades anvisningar om marknadsföring av livsmedel till barn. Anvisningarna är föräldrade. Rapporten från TEAS-projektet där ämnet behandlades presenterar aktiva åtgärder för att skydda barnen. Sedan dess har livsmedelsföretagen startat en självregleringsmekanism, vars funktionalitet man inte känner till.

I den här åtgärden uppdateras anvisningarna för marknadsföring av livsmedel som riktar sig till barn utifrån nuläget, så att barnen bättre kan skyddas i fortsättningen. I arbetet utnyttjas utvärderings- och utvecklingsarbetet som görs inom EU:s gemensamma projekt för marknadsföring av livsmedel.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SHM, JSM, VRN (+ bl.a. konsumentverket bjuds in)

Åtgärd 28: Barns och ungas säkerhetskunskaper och -färdigheter utökas genom brandkårens ungdomsverksamhet

Brandkårens ungdomsverksamhet är allmännyttig och bildande fostran som har en större samhällsrelaterad betydelse. Hobbyn ger en god grund för att öka barns och ungas säkerhetskunskaper och -färdigheter. Verksamheten har också stor betydelse för tryggheten av kontinuiteten i avtalsbrandkårsverksamheten inom räddningsbranschen, eftersom en stor del av brandkårsungdomarna även i framtiden fungerar som räddare. Branschen satsar också på att förebygga utslagning genom att erbjuda en möjlighet till en aktivare och gemenskapsbaserad hobbyverksamhet.

Målet är att brandkårens ungdomsverksamhet ska stärkas. För att uppnå målet krävs att man ökar kännedomen om hobbyverksamheten och aktiverar brandkårsungdomsarbetet i lugnare områden.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: IM, SPEK, brandkårsföreningarna

3. Barnen delaktiga i samhället

I ett Finland som respekterar barnets rättigheter tar man tag i de åsikter som barnen framför och säkerställer att de har möjlighet att få information även om svåra saker enligt sin egen åldersnivå. Barnen tar ställning till sina egna vardagliga miljöer och situationer och de är också intresserade av de stora generationsöverskridande frågorna i vårt samhälle.

Barnen identifierar bland annat klimatförändringens centrala betydelse för sin framtid samt digitaliseringens hot och möjligheter. I ett Finland som överensstämmer med visionen har barnens delaktighet en väsentlig ställning.

Ett Finland som respekterar barnets rättigheter är en demokratisk rättsstat. Den förebygger polarisering i samhället, manipulering med information och radikalisering av gemensamma frågor och identifierar därför betydelsen av demokrati- och människorättsfostran. Det är viktigt att stödja alla barns rätt till en positiv framtid och deras delaktighet i gemenskaperna och samhället.

Bedömning av konsekvenserna för barn samt barnbudgetering

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Bedömningen av konsekvenserna för barn och familjer bör bli en systematisk del av beslutsfattandet och verksamheten på alla förvaltningsnivåer, och stöd bör ges vid införandet och genomförandet av bedömningen av konsekvenserna för barn. Detta är särskilt viktigt för kommunernas del. Innehållet i och betydelsen av konsekvensbedömningarna bör specificeras i motiveringarna till besluten.

Konsekvensbedömningen bör utvidgas till att även omfatta beredningen och uppföljningen av budgetbeslut. Det bör ske en omfattande utveckling av förfarandena och kompetensen i fråga om bedömningen av konsekvenserna för barn och barnbudgeteringen, och utvecklingen bör fortgå under flera regeringsperioder.

Data om barn bör samlas in systematiskt, och bristerna i datainsamlingen bör identifieras och åtgärdas. Användningen och analysen av data bör utvecklas på ett konsekvent sätt, och informationen bör utnyttjas i beslutsfattandet och verksamheten.

Åtgärd 29: Analys av hållbarhetskopplingarna i barnets rättigheter

Den generationsöverskridande rättvisan och uppbyggandet av ett hållbart samhälle för kommande generationer är centrala frågor för att lösa hållbarhetsutmaningarna. Till exempel klimatförändringen oroar barnen och hotar deras rättigheter till en hälsosam miljö, men samtidigt kan ojämlikhet i utbildningen, marginalisering och utmaningar i barnens hälsa och psykiska hälsa påverka hur man i framtiden kan svara på de ekologiska utmaningarna och hur den sociala och ekonomiska hållbarheten i Finland utvecklas.

Inom åtgärden görs en mycket omfattande analys, en s.k. 360-gradersanalys, av hur barnens rättigheter och barns och ungas nuvarande utmaningar anknyter till 1) den ekonomiska, 2) den sociala, 3) den ekologiska, 4) den mänskliga och kulturella hållbarheten samt 5) säkerhetens, demokratins och rättsstatens hållbarhet. Arbetet görs som en del av statsrådets kanslis hållbarhetsgranskning, med hjälp av vilken man också försöker bedöma de indirekta kopplingarna mellan barnens rättigheter och olika hållbarhetsutmaningar.

Analysen omfattar inte alla 45 punkter om barns rättigheter, utan fokuserar på att identifiera de viktigaste riskerna och möjligheterna. Till exempel analyseras utmaningarna utifrån barnens och ungdomarnas nuvarande situation och den senaste tidens utveckling. På detta sätt kan man skapa scenarier för hur utmaningarna kan påverka olika typer av hållbarhet i större utsträckning under de kommande valperioderna, om utvecklingsförloppen inte kan ändras. Utöver riskerna analyseras de viktigaste möjligheterna att främja byggandet av ett hållbart samhälle i framtiden till exempel med hjälp av åtgärder som grundar sig på barnens rättigheter. Utifrån dessa analyser av riskerna och möjligheterna kan man eventuellt också prioritera åtgärder som riktar sig till barn eller till och med åtgärder som anknyter till andra hållbarhetsutmaningar i enlighet med vilka hävstångseffekter, det vill säga punkter som har en mycket omfattande inverkan, man kan identifiera i analyserna.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: SRK i samarbete med andra ministerier

Åtgärd 30: Lägga till barnkonsekvensbedömningar vid beslut som berör miljön

Barnrättskommittén rekommenderade Finland att man i samband med den inhemska klimatlagstiftningen och -planerna tryggar barnens rättigheter och beaktar deras perspektiv samt bedömer vilka konsekvenser klimatpolitiken eventuellt medför för barn, inklusive samiska barn, och deras rättigheter.

Bedömningen av de miljömässiga, ekonomiska och sociala konsekvenserna utökas och förbättras vid beredningen och genomförandet av planer som gäller natur- och klimatpolitiken. I synnerhet stärks identifieringen av konsekvenserna med avseende på barn, kön, de grundläggande friheterna och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna, och bedömningen av hur de föreslagna åtgärderna påverkar kommande generationers ställning och rättigheter. Kommunikationen om klimatårsberättelsen i enlighet med klimatlagen riktas i barnvänlig form till barnen.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: MM och andra ministerier som bedriver klimatpolitik

Barnets rätt att bli hörd och få information

Riktlinje i den nationella barnstrategin:

Barns delaktighet samt deras rätt att bli hörda och få information bör beaktas systematiskt i beslut och verksamhet som rör barn antingen direkt eller indirekt. Barns åsikter och åsikternas betydelse bör preciseras i motiveringarna till besluten. Det bör säkerställas att alla vuxna som arbetar med barn har tillräcklig förståelse för och kunskap om att stödja barns delaktighet och aktörskap.

Barns delaktighet samt deras rätt att bli hörda och få information bör förbättras ytterligare genom tväradministrativt arbete och genom att befästa god praxis som en del av strukturer och barnens vardag. I arbetet bör man särskilt beakta de barn vars åsikter för närvarande ges mindre uppmärksamhet.

Åtgärd 31: Ökad kännedomen om plattformen E-panelen med hjälp av kommunikation

Som en del av verkställandet av barnstrategin har man utvecklat en verksamhetsmodell som stöder barns och ungas deltagande i det samhälleliga beslutsfattandet med hjälp av

plattformen e-Panelen (Digiraati.fi). För att stödja barns deltagande och för att i synnerhet nå barn i utsatt ställning har man i utvecklingen av verksamhetsmodellen inlett partnerskap med frivilligorganisationer som arbetar med barn.

För att utvidga användningen av plattformen e-Panelen är det nödvändigt att öka kännedomen om den bland barn, unga och aktörer som arbetar med dem (inkl. skolor, organisationer, kommuner, välfärdsområden, ministerier). Detta sker med hjälp av riktad, tydlig och tillgänglig kommunikation. Partnerskapet mellan förvaltningen och medborgarsamhället stärks i synnerhet för att nå barn och unga i utsatt ställning samt för att öka dialogen i beslutsfattandet som gäller barn och unga med hjälp av e-Panelen. Man testar och utvecklar olika sätt att inspirera barn och unga att delta i E-panelen.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: JM, UKM, påverkansgrupper för barn och unga, läroanstalter, frivilligorganisationer. Åtgärden stöder också målen i det nationella demokratiprogrammet samt det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Åtgärd 32: Effektivisering av barnens delaktighet och hörandet av barn inom olika förvaltningsområden

Som en del av genomförandet av barnstrategin effektiviseras hörandet av barnens åsikter inom olika förvaltningsområden. Utvecklingsarbetet utförs i samarbete justitieministeriet som ansvarar för att utveckla hörandet inom lagberedningen och lagstiftningens kvalitet. Nedan ges några exempel på utvecklingsarbete inom olika förvaltningsområden.

Inom miljöministeriets förvaltningsområde stöds och utökas barnens deltagande i planeringen och beslutsfattandet som gäller naturen samt i uppföljningen på nationell, regional och lokal nivå. Deltagandet stöds genom att säkerställa att planerings- och beslutsprocesserna inom natur- och klimatpolitiken samt informationen i anslutning till dessa är tillgängliga. Ministeriet strävar efter att göra yngre barn samt barn som hör till utsatta grupper delaktiga i hörandena och i insamlingen av kunskapsunderlaget för konsekvensbedömningen. Dessutom kommer man att använda olika metoder för delaktighet, inklusive konstfostrande åtgärder.

Regionala planer för verkställande av den biologiska mångfalden utarbetas under ledning av NTM-centralerna i växelverkan med de centrala aktörerna i området. Pilotförsök med metoder för gemensam planering och verksamhet som kan uppnås för en så stor grupp som möjligt, till exempel vid utarbetandet av regionala planer för genomförandet av den biologiska mångfalden.

Den parlamentariska kommittén för social trygghet som bereder reformen av den sociala tryggheten granskar under sin andra period bl.a. de individuella stöden och de familje- och hushållsspecifika stöden, underhållsskyldigheter och underhållspresumtioner samt socialskyddet för familjer med barn som bor växelvis och andra barn som bor i två hem, samt för ensamförsörjare.

Kommitténs uppgift är att lägga fram förslag till utveckling av familjernas sociala trygghet. Ett projekt genomförs för att främja hörandet av barnen, barnens delaktighet och påverkningsmöjligheter i reformen av den sociala tryggheten samt för att bedöma konsekvenserna för barn i kommitténs arbete.

Jord- och skogsbruksministeriet bereder en landsbygdspolitisk redogörelse. För redogörelsen samordnas och organiseras en inkluderande process där man särskilt hör barn och unga i olika landsbygdsområden och i synnerhet barn och unga som bor på långt avstånd. I och med

den nationella skogsstrategin 2035 ska verksamheten i de ungas skogsråd etableras som en del av genomförandet av den nationella skogsstrategin. I de ungas skogsråd deltar även barn (14–17-åringar).

Genomförande ministerium och samarbetsparter: MM i samarbete med andra ministerier, SHM, THL, organisationsfältet, JSM, övriga ministerier, läroanstalter

Åtgärd 33: Utveckling av mångsidiga sätt för barn att delta

Inom åtgärden delas information om fungerande sätt att stödja barns och ungas deltagande och beredarna vid ministerierna stöds i genomförandet av hörandet av barn och unga. Man prövar nya, riksomfattande metoder för barns och ungas deltagande och påverkan (t.ex. medborgarpaneler för barn och unga, demokratidelegater, deliberativa diskussioner, opinionsundersökningar som når barn och unga i stor utsträckning, Dialogpaus-dialoger) i lagstiftningsprojekt eller andra projekt som är viktiga för barn och unga.

Fokus ligger särskilt på att stärka deltagandet bland barn och unga som på olika sätt är i utsatt ställning. Kopplingen mellan resultaten av olika sätt att delta och förvaltningens beslutsprocesser ökas och man utvecklar verksamhetsmodeller för att informera barn och unga om vilka effekter resultaten av deltagandet haft.

Genomförande ministerium och samarbetspartner: JM, övriga ministerier, påverkansgrupper för barn och unga, läroanstalter, organisationer. Åtgärden stöder också målen i det nationella demokratiprogrammet samt det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Åtgärd 34: Genomförande av programmet Unga, fred och säkerhet

Genomförandet av Unga, fred och säkerhet: Finlands nationella handlingsplan (2021–2024) fortsätter. I det nationella verkställandet betonas arbetet i fråga om ungas välbefinnande och möjligheter att delta, särskilt i frågor som gäller fred och säkerhet.

Det nationella genomförandet av det handlingsprogram som utrikesministeriet koordinerar stöder arbetet med att bekämpa säkerhetshot hos unga och förebygga radikaliserings. Utbildning, arbetsmöjligheter, förebyggande av utslagning och stärkande av delaktigheten i samhället ses i handlingsplanen som viktiga faktorer som förebygger radikaliserings och brottslighet. I verkställandet betonas delaktighet starkt bl.a. genom utbildningar, fredsfostran, höranden och inkludering. Åtgärderna fokuserar också på att förhindra att felaktig information sprids samt på att utveckla ungas mediäläskunnighet. För utrikesministeriets del ligger fokus i genomförandet på nationell och internationell nivå på att engagera unga i behandlingen av utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, stärka dialogen mellan generationerna och stödja ungas delaktighet i fredsprocesserna.

Genomförande ministerium och samarbetsparter: UM i samarbete med UKM, JM, FSM, Försvarmakten, IM, CMC, SHM, ANM, MM och flera medborgarorganisationer

VERKSTÄLLET AV STRATEGIN

Finansiering

Finansiering och resursfördelning för genomförandet av barnstrategin

Regeringen kom i samband med budgetmanglingen den 1 september 2022 överens om att inrätta en nationell barnstrategigrupp. Barnstrategigruppen placerades i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet och den 1 januari 2023 inrättades fyra tjänster för den.

Barnstrategigruppen sörjer genom tjänstearbete över regeringsperioderna för att arbetet med barnstrategin har en nära och långsiktig koppling till den strategiska planeringen och beslutsfattandet inom statsförvaltningen, i välfärdsområdena och i kommunerna. Det årliga anslaget för den nationella barnstrategin får användas för att betala kostnader för koordinering, utvärdering, uppföljning och ledning av genomförandet av barnstrategin.

Åtgärderna i genomförandeplanen genomförs i huvudsak som tjänstearbete vid olika ministerier. För att genomföra åtgärderna i genomförandeplanen används de anslag som återstår från barnstrategins tidigare mandatperiod och som är tillgängliga under 2024.

Övrig finansiering för att främja målen i barnstrategin

Målen i barnstrategin främjas också med annan finansiering. Till exempel STEA-stödd verksamhet riktar sig till att främja familjers, barns och ungas välbefinnande och stärka deras delaktighet samt till att bevaka målgruppernas intressen. Med understöden produceras och delas information om barnens rättigheter och främjas tillgodoseendet av dem.

De särskilda mål 4.3 för jämlik delaktighet för barn, unga och familjer som finansieras med hjälp av ESF+ inom programmet Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027 som ingår i EU:s regionalpolitik och strukturpolitik främjar för sin del målen i barnstrategin.

Uppföljning och utvärdering av genomförandeplanen

Den nationella barnstrategin utgör grunden för ett långsiktigt arbete för att tillgodose barnets rättigheter i Finland. Som den parlamentariska kommitté som utarbetat strategin betonade är genomförandet, uppföljningen och utvärderingen av strategin väsentliga för genomförandet av detta mål. Genomförandet, uppföljningen och utvärderingen genomförs i omfattande samarbete med intressentgrupperna. Dessutom ska tillräckliga resurser tryggas för genomförandet av strategin.

Utarbetandet, genomförandet och uppföljningen av varje genomförandeplan för barnstrategin ska kopplas till noggrant utvalda indikatorer, med vilka man å ena sidan följer upp effekterna av riktlinjerna i strategin och å andra sidan effekterna av de åtgärder som genomförs varje regeringsperiod. Man bör också regelbundet följa upp hur genomförandet framskrider och redogöra för vilka effekter genomförandet haft under varje regeringsperiod.

Om åtgärderna lyckas utgör de en stark grund för att främja barnets rättigheter och följa upp hur de tillgodoses i Finland samt bidrar till att på bred front samordna arbetet mellan myndigheter, intressentgrupper och andra aktörer.